AFIRMAREA POEZIEI FEMININE: TEORIE ȘI CREAȚIE

Patricia COTLĂU,

masterandă, anul II, Facultatea de Litere

CZU: 821-1.09 cotlaupatricia@gmail.com

Într-o societate predominant masculinizată, subiectul esenței feminine a fost dintotdeauna un generator de controverse. Relevant pentru studiul conceptelor de feminism și scriitură feminină este eseul Virginiei Woolf *„O cameră doar a ei”*, care explorează posibilitățile pe care le are o femeie în literatură. Autoarea punctează faptul că „poezia este dependentă de libertatea intelectuală (...).Femeile au avut mai puțină libertate decât fiii sclavilor atenieni. Și, astfel, femeile nu au avut nici cea mai mică șansă de a scrie poezie” [1, p.112]. Printre postulatele determinante pentru evoluția studiilor feministe se numără existența unui raport între genul literar și genul scriitorului. În acest sens, eseul Virginiei Woolf conturează predilecția pentru autobiografie, pornind de la ideea că „toată educația literară pe care o primea o femeie la începutul secolului XIX era o educație a observației caracterului și a analizei emoțiilor” [1, p. 70].

Analiza textelor scrise de femei în diverse secole și în spații geografice diferite a relevat recurența tipologică a temelor, imaginilor și simbolurilor legate de ceea ce veacuri de-a rândul a fost considerat „univers tipic feminin” (familia, „focul din vatră,” claustrarea domestică, „fazele” vieții feminine etc.), iar strategiile și mecanismele de marketing cultural (codul moral, imaginile și rolurile sexuale, drepturile femeilor, cenzura etc.) au defavorizat accesul femeilor la „marea literatură”. Totodată, descoperirea și inventarierea scriitoarelor din epoci și țări diferite a scos în evidență faptul că femeile n-au încetat niciodată să contribuie la producerea literaturii și că unele texte sunt conforme criteriilor estetice care determină statutul operei, iar excluderea lor din procesul constituirii canonului nu poate fi explicată altfel decât prin sexismul criticii literare [2].

Exegetul român Eugen Lovinescu susținea faptul că literatura nu e în genere o vocație feminină, ci bărbătească. Criticul desconsidera scrisul feminin, privindu-l ca pe un soi de poncif senzual, brăzdat de sentimentalism lipsit de greutate. Pe de altă parte, Tudor Vianu anunța despre resurecția literaturii române feminine: „Se înfiripează, sub ochii noștri, literatura feminină românească [...], unanima aspirație a sufletului feminin dovedește formarea unei noi feminități” [3, p. 38]. Printre cele mai cunoscute nume din poezia românească menționăm următoarele: Matilda Cugler-Poni, Iulia Hașdeu, Elena Farago, Veronica Micle, Natalia Negru, Lotis Dolenga, Ada Umbră, Alexandrina Scurtu, Mia Frollo, Alice Soare, Otilia Cazimir, Ecaterina Pittiș, Maria Cunțan, Elena Simion, Eta Boeriu, Vioara Ignat, Claudia Goga, Claudia Minulescu, Anișoara Odeanu, Veronica Russo, Ecaterina Cavarnali etc.

După a doua jumătate a secolului XX, lirica feminină nu mai este un fapt întâmplător, ci începe să capete amploare și să-și afirme direcții artistice inedite, inspirate, deseori, din biografia și viața poetelor, prin versuri menite să exprime tribulațiile ființei umane. Câteva texte ilustrează această tendință de reconectare și actualizare a liricii

feminine: o poezie dedicată de Magda Isanos poetei Sappho: „Străbuno, chipul tău i-așa divin,/ că piatra-n care-i migălit respiră viață/ și-aievea parcă buzele suspin/ pe palida și oacheșa ta față.// Iar dac-aș îndrăzni să te sărut/ în lutul modelat și ars la soare/ de peste-atâtea veacuri ce-au trecut,/ m-ar frige gura ta nemuritoare" (*Sapho*) [4, p. 242]; dedicația Stelianei Grama pentru poeta neoromantică Gabriela Melinescu: „Și nu doar Poezia vi-i sublimă/ Ci sufletul, el însuși vi-i sublim/ și noi, cei muritori de rând, grăbim,/ să vi-l pătrundem, rimă după rimă" (*Oază de sinceritate*) [5, p. 81]; un poem semnat de optzecista Mariana Marin dedicat autoarelor predecesoare: „Mutilarea artistului la tinereţe la –15 grade./ Nici gazul Sylviei Plath nu este posibil,/ nici frânghia Veronicăi Micle nu are săpun./ Din când în când amintirea stinsă a Ţvetaevei,/ tăcerea în care se îneacă Ahmatova/ şi mizeria, sărăcia acelui Ierusalim/ din care Else mă cheamă./ Da, Sapho, s-a mai îngrăşat pământul/ de când ne-ai lăsat./ Celebra ta urâţenie şi gingăşia lui Emily/ n-au făcut să ajungă până la mine decât aceşti mărăcini/ ce-mi strâng aidoma unor cătuşe/ talentul şi viaţa" (*Elegie*) etc.

Concluzionând, potențialul creator al femeii este condiționat, în timp, de diverși factori, de la un grad de experiență și cunoaștere limitat, până la capacitatea de a-și camufla identitatea în scopul de a accede mai ușor pe arena literară. Totuși, existența manifestului feminist și perspectiva de evoluție a acestuia îi oferă individualitatea necesară pentru a trece de la o categorie protejată la o voce independentă, demnă de explorare.

Referințe:

1. WOOLF, V. *O cameră doar a ei*. București: Black Button Books, 2018.
2. CIOCOI, T. Eva în Agora. Scurt istoric al gândirii critice feministe din secolul al XX-lea, în: *Metaliteratură*, anul XII, nr. 5-6 (31), 2012.
3. VIANU, T. *Scriitori români din secolul XX*. București: Minerva, 1979.
4. ISANOS, M. *Confesiuni lirice*. Chișinău: Literatura artistică, 1989.
5. GRAMA, S. *101 poeme*. București: Biodova, 2011.

Recomandat
***Dorina ROTARI**, dr., conf. univ.*